

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ของ ภาคเอกชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551

LEGAL ISSUES RELATING TO FOSSIL MANAGEMENT OF PRIVATE SECTOR UNDER THE FOSSIL PROTECTION ACT B.E. 2551

ฉัตรวิวัฒน์ คำพันธ์*

Chatpivat Khamphan*

ไพศิษฐ์ ฬิพัฒน์กุล**

Phaisith Phipatanakul**

วันที่รับบทความ 20 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ 20 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ 21 เมษายน 2566

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และ
นิติกรปฏิบัติการ, กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

* LL.M. Student, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University,

* e-mail: oakchatpivatkhamphan2535@gmail.com

** ศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Prof. Dr., Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

** e-mail: phaisith@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการชาวกติกด้าบรพ เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการชาวกติกด้าบรพของประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองชาวกติกด้าบรพ พ.ศ. 2551 อันจะส่งผลให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองชาวกติกด้าบรพ พ.ศ. 2551 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นการบริหารจัดการชาวกติกด้าบรพของภาคเอกชน

จากการศึกษาพบว่า แม้ปัจจุบันในประเทศไทยจะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองชาวกติกด้าบรพ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในการบริหารจัดการชาวกติกด้าบรพไว้แล้วก็ตาม แต่เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติม ทำให้ทราบว่ายังมีข้อบกพร่องบางประการที่เป็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารจัดการชาวกติกด้าบรพของภาคเอกชน เช่น ปัญหาทางกฎหมายการค้าชาวกติกด้าบรพที่พบนอกราชอาณาจักรและได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร ปัญหาการไม่มีกฎหมายควบคุมเอกชนเกี่ยวกับการทำเทียมชาวกติกด้าบรพ ปัญหาทางกฎหมายกรณีการโอนแหล่งชาวกติกด้าบรพที่ขึ้นทะเบียน หรือปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติเพื่อกำหนดราคาประเมินชาวกติกด้าบรพ เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองชาวกติกด้าบรพ พ.ศ. 2551 ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองชาวกติกด้าบรพ

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้เสนอแนวทางเลือก เพื่อการปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองชาวกติกด้าบรพ พ.ศ. 2551 บางประการ ที่ยังคงเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการชาวกติกด้าบรพของภาคเอกชน เช่น การกำหนดให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมเอกชนเกี่ยวกับการทำเทียมชาวกติกด้าบรพ เป็นต้น

คำสำคัญ ชาวกติกด้าบรพ , แหล่งชาวกติกด้าบรพ , ทรัพยากรธรรมชาติ

Abstract

The objectives of this thesis are to study the concepts and theories on fossil management. to study, analyze and compare the law on fossil management of Thailand and foreign countries, as well as to find a way to suggest an amendment to the Fossil Protection Act B.E. 2551 to make it more clear. This will result in more efficient enforcement of the law by officers and agencies involved in paleontology missions. which the researcher focuses on the issue of fossil management of the private sector.

The study found that although Thailand currently has the Fossil Protection Act B.E. 2551 (2008), which specifically deals with the management of fossils, but when studying and analyzing the said law therefore know that there are still some drawbacks, which is a legal problem related to the lack of clear provisions on the management of fossils by the private sector, such as legal problems concerning the trade in fossils found outside the kingdom and imported into the kingdom. The problem of the lack of private control laws regarding the reproduction of fossils, etc., due to the unclear issue of the Paleontology Protection Act B.E. 2551 (2008) which some issues are not stipulated in the said Act or has been prescribed but is not clear enough until it cannot be effectively enforced not in accordance with the true intent of the law on the protection of paleontology.

Therefore, this thesis proposes an alternative approach for improvement or amending some provisions of the Paleontology Protection Act B.E. 2551 that are still a problem for the private sector's management of fossils, by suggesting that relevant agencies amend such provisions in order to be able to solve problems that arise in a sustainable manner.

Keywords: paleontology, paleontology, natural resources

1. บทนำ

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ได้ให้คำนิยามคำว่า “ซากดึกดำบรรพ์” หมายถึง ซากหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในสมัยดึกดำบรรพ์ที่อยู่ในชั้นเปลือกโลก หรือที่หลุดหรือที่นำออกมาจากชั้นเปลือกโลก ทั้งนี้ ไม่รวมถึงโบราณวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ส่วนคำว่า “แหล่งซากดึกดำบรรพ์” หมายถึง บริเวณที่มีการค้นพบหรือเคย มีซากดึกดำบรรพ์¹ ส่วนความหมายทางวิชาการ “ซากดึกดำบรรพ์” หมายความว่า ซากหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ โดยเมื่อสิ่งมีชีวิตตายลงส่วนที่เป็นเนื้อเยื่อจะย่อยสลายไป เหลือเพียงส่วนโครงสร้างที่แข็งตกทับถมกับตะกอน และมีน้ำแร่จากตะกอนไหลซึมเข้าไปในโครงสร้างที่หลงเหลืออยู่ดังกล่าว ทำให้แข็งและกลายเป็นซากดึกดำบรรพ์ ความสำคัญของซากดึกดำบรรพ์ คือ สามารถบอกเล่าประวัติของสิ่งมีชีวิต เช่น วิวัฒนาการ สภาพแวดล้อม สภาพภูมิอากาศโบราณ และการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ² รวมทั้งช่วยในการค้นหาแหล่งแร่ แหล่งถ่านหิน และแหล่งน้ำมัน เป็นต้น มนุษย์สามารถนำความรู้เกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นบทเรียนเปรียบเทียบอุบัติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อเป็นแนวทางในการพยากรณ์อุบัติการณ์ที่อาจเกิดขึ้นซ้ำได้อีก ทำให้สามารถเตรียมการป้องกันการสูญเสียทั้งแก่ชีวิตและทรัพย์สินได้ด้วยความสะดวก ด้วยเหตุนี้ซากดึกดำบรรพ์จึงเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีคุณค่าในระดับโลก

ด้วยความสำคัญของซากดึกดำบรรพ์ดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอหยิบยกความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา มีดังนี้ 1. ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 “ห้ามมิให้ผู้ใดทำการค้าซากดึกดำบรรพ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี” จากข้อความดังกล่าว มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าคำว่าซากดึกดำบรรพ์ตามมาตรา 28 หมายถึง ซากดึกดำบรรพ์ที่พบในราชอาณาจักรไทยเท่านั้นหรือไม่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติในเวลาปัจจุบัน คือ อาจเกิดกรณีของการตีความกฎหมายที่มีได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยบางส่วนเห็นว่าคำว่าซากดึกดำบรรพ์ตามมาตรา 28 รวมถึงซากดึกดำบรรพ์ที่พบหรือนำเข้ามาจากนอกราชอาณาจักรด้วย 2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ โดย ณ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมกรณีภาคเอกชนทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ไว้โดยเฉพาะ ซึ่งหากเอกชนผู้ใดไม่สุจริต ก็อาจอาศัยช่องว่างของกฎหมายทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ขึ้นและนำออกวางขายให้แก่บุคคลภายนอก 3. กรณีที่ดินของเอกชนที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินมีหน้าที่บางอย่างตามกฎหมายในการบริหารจัดการที่ดินนั้น หากมีการโอนที่ดินให้แก่บุคคลภายนอก ก็อาจเกิดปัญหาแก่ผู้รับโอนในการบริหารจัดการหรือใช้ประโยชน์ที่ดินในแหล่งซากดึกดำบรรพ์นั้น ซึ่งปัจจุบันก็ยังไม่มีกฎหมายกำหนดหน้าที่ของผู้โอนไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับสถานะของที่ดินแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน และ 4. แม้ว่าซาก

¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3

² กรมทรัพยากรธรณี, ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรธรณีจัดพิมพ์ในโอกาสครบรอบ 114 ปี แห่งการสถาปนากรมทรัพยากรธรณี, 2549), น. 15.

ดึกดำบรรพ์บางประเภทสามารถขออนุญาตทำการค้าต่ออธิบดีกรมทรัพยากรธรณีได้ แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติใด กำหนดราคาประเมินซากดึกดำบรรพ์แต่ละประเภทไว้ อันอาจส่งผลให้มีการกำหนดราคาในลักษณะแข่งขัน ในทางการค้า ทำให้ซากดึกดำบรรพ์หมดคุณค่าในตัวเอง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครอง ซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 แนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายในประเทศไทย โดยทำการศึกษาวิจัย เปรียบเทียบแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ โดยที่ซากดึกดำบรรพ์ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติ มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษยและประเทศชาติ เป็นสิ่งที่คอยค้าคุณค่าความเจริญในทุก ๆ ด้าน ของมนุษยชาติ จะเห็นได้ว่าประเทศใดมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และประชาชนรู้จักหลักวิธีการ อนุรักษ์หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้น ๆ อย่างชาญฉลาดในเชิงของการอนุรักษ์แล้ว ประเทศ นั้น ๆ มักประกอบไปด้วยประชาชนที่มั่งคั่งสมบูรณ์มีความเป็นอยู่สุขสบาย ตรงกันข้ามกับประเทศที่ขาดแคลน ทรัพยากรธรรมชาติหรือประชาชนไม่รู้จักวิธีการอนุรักษ์ ปล่อยให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปโดยเปล่า ประโยชน์ ในไม่ช้าประชาชนของประเทศนั้นก็จะพบตัวเองต้องเผชิญกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจ มาตรฐาน การครองชีพจะถูกกระทบกระเทือน ความวุ่นวายต่าง ๆ ก็จะตามมา ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่อุดม สมบูรณ์เป็นอยู่ช้วนั่น แต่ถ้านักประชาชนยังใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ประหยัดและขาดหลักการอนุรักษ์แล้ว อนาคตของประเทศก็จะตกอยู่ในฐานะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีประโยชน์สามารถสนองความต้องการของ มนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน รวมทั้งซากดึกดำบรรพ์ด้วย และการอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็น ประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจาย การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย ดังนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้ เฉย ๆ แต่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามอีกด้วย เช่น การใช้ประโยชน์ซากดึกดำบรรพ์ สามารถนำมาเป็นเครื่องมือช่วยในการสำรวจค้นหาแหล่งแร่ แหล่งถ่านหิน เป็นต้น อนึ่ง การจำแนกประเภท ทรัพยากรธรรมชาติทรัพยากร คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ จำแนกได้เป็น 2 จำพวก ได้แก่ 1. ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ หรือมนุษย์สามารถ นำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ รวมทั้งกำลังงานจากมนุษย์ด้วย ซากดึกดำบรรพ์ เช่น ซากกระดูกไดโนเสาร์ ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรธรรมชาติ ตามแนวนโยบาย เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนแหล่งธรรมชาติประเภทซากดึกดำบรรพ์ หมายถึง บริเวณที่มีซากหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืชและสัตว์ทั้งชั้นสูงและชั้นต่ำที่ตายมาเป็นเวลานาน และยังคงรูปร่างอยู่โดยไม่สลายหรือเปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่น เช่น หอยน้ำจืดที่สุสานหอย 75 ล้านปี จังหวัด

กระบี่ หรือรอยเท้าไดโนเสาร์ที่บนภูหลวง จังหวัดเลย เป็นต้น แหล่งธรรมชาติประเภทนี้ไม่นับรวมเอาซากโครงกระดูกมนุษย์และร่องรอยการตั้งถิ่นฐาน 2. ทรัพยากรทางวัตถุ อันเป็นทรัพยากรที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน เป็นต้น ในประเด็นนี้ผู้วิจัยขอหยิบยกแนวความคิดว่าด้วยหลักการที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)³ ซึ่งหมายถึง การดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้เกิดความเจริญ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และมีลักษณะอยู่คงทนถาวรเพราะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้หากนำไปใช้ประกอบกับการดำเนินการใดก็จะหมายถึง การทำให้กิจกรรมนั้นมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องที่จะส่งผลดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต แนวความคิดว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวความคิดที่เป็นหลักการทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโลกที่ได้รับการพัฒนาโดยองค์การสหประชาชาติ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาสภาพวิกฤติการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมโลกที่ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบในวงกว้างต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมนุษย์โดยรวม จึงกล่าวได้ว่าแนวความคิดของหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เริ่มปรากฏครั้งแรกจากการประชุมครั้งนี้ในปณิญากรุงสตอกโฮล์ม (The Stockholm Declaration, 1972) และการประชุมครั้งนี้ได้นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมของสหประชาชาติ คือ The United Nations Environment Program (UNEP), 1972 และการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม (Environment Fund) ในระยะเวลาต่อมา นอกจากนี้ ยังเป็นที่มาของการจัดตั้งคณะกรรมการวิชาการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED) เพื่อทำการศึกษาและจัดทำรายงานเสนอแนวทางการพัฒนาประเทศในลักษณะที่ยั่งยืนต่อองค์การสหประชาชาติ ในรายงานที่ชื่อว่า “Our Common Future” ซึ่งรายงานฉบับนี้ได้กล่าวถึง ภัยพิบัติที่จำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการพัฒนา และเงื่อนไขที่นำไปสู่การใช้กลยุทธ์ดังกล่าว ผลของรายงาน Our Common Future ได้วางรากฐานของแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้มีความชัดเจนขึ้นกว่าที่ปรากฏใน The Stockholm Declaration, 1972 จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1992 แนวความคิดนี้ได้ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) หรือเรียกว่าประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล มีประเทศที่ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้มากที่สุดครั้งหนึ่งของโลก คือ กว่า 169 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในนั้น ผลของการประชุมครั้งนี้ดังที่ปรากฏในประกาศปณิญาาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ค.ศ. 1992 (The Rio Declaration on Environment and Development, 1992) มีหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืน 27 หลักการ ซึ่งหลักการที่ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมีอยู่ถึง 14 หลักการ เช่น ความร่วมมือระหว่างประเทศทางสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือนี้มีทั้งระดับทวิภาคี (Bilateral) และระดับพหุภาคี (Multilateral) , การให้คำแนะนำในเรื่องทางสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง , หลักการป้องกันล่วงหน้า หรือสิทธิของรัฐในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

³ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), น. 5.

จากแนวคิดที่ว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นหลักการพื้นฐานอันสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งรับรองเป็นหลักการว่าในแต่ละรัฐย่อมมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ภายในเขตอำนาจของรัฐนั้น จึงมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ รวมถึงอนุรักษ์ไว้ให้ทรงคุณค่า แต่จะต้องไม่ส่งผลร้ายแก่ประเทศข้างเคียงอันเป็นหลักการทั่วไปที่แต่ละรัฐได้ยอมรับแล้ว และรัฐอื่นจะต้องเคารพในสิทธิอธิปไตยนั้น โดยรัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ไว้ให้เป็นสมบัติของมนุษยชาติสืบไป

3. กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ในต่างประเทศและกฎหมายไทย

ประกาศปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ค.ศ. 1992 (The Rio Declaration on Environment and Development, 1992) ปรากฏหลักการสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม 14 หลักการ⁴ เช่น 1. ความร่วมมือระหว่างประเทศทางสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือนี้มีทั้งระดับทวิภาคี (Bilateral) และระดับพหุภาคี (Multilateral) 2. การให้คำแนะนำในเรื่องทางสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง การให้คำแนะนำจากรัฐหนึ่งหรือหลาย ๆ รัฐไปสู่รัฐอื่นในด้านเทคโนโลยี ประสิทธิภาพ วิธีการป้องกัน แก้ไข และเยียวยาปัญหาสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้กระบวนการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศที่จะทำการติดตามตรวจสอบสถานการณ์ของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การประเมินผลการติดตามตรวจสอบ การรายงานผลการประเมิน เพื่อที่จะทำให้การป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. หลักการป้องกันล่วงหน้า การป้องกันล่วงหน้าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่มุ่งถึงการหาวิธีการลดกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะให้มีกิจการหรือโครงการเกิดขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ 4. สิทธิของรัฐในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละรัฐย่อมมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ภายในเขตอำนาจของรัฐนั้น จึงมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์ แต่จะต้องไม่ส่งผลร้ายแก่ประเทศข้างเคียง หรือ 5. ความเสมอภาคในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติในบางที่จะมีรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น แม่น้ำ ที่ไหลผ่านหลายประเทศหรือรัฐ เพราะฉะนั้นการใช้ประโยชน์จึงต้องอยู่ภายใต้หลักการที่ว่าแต่ละรัฐมีสิทธิใช้ประโยชน์ร่วมกันได้มากที่สุด เป็นธรรมที่สุด และก่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด บนพื้นฐานของหลักความสุจริตใจและความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน เป็นต้น กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ เช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพยากรทางบรรพชีวินวิทยา ค.ศ. 2009) Paleontological Resources Preservation Act of 2009⁵

⁴ สุนัย มัลลิกะมาลย์, การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542), น. 40, อ้างจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง, สถาบันกฎหมายไทย, โครงการศึกษาร่างกฎหมายด้านบริหาร

⁵ Paleontological Resources Preservation Act of 2009 [Online], Available

URL: <https://irma.nps.gov/DataStore/DownloadFile/640026>. Retrieved 11 May 2022

ของสหรัฐอเมริกา ออกโดยรัฐบาลกลางซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักค่านิยม กรรมสิทธิ์ และการบริหารจัดการตลอดจนกลไก และมาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบด้านบริหารจัดการและปกป้องดูแลแหล่งทรัพยากรทางบรรพชีวินวิทยา การจัดเก็บทรัพยากรทางบรรพชีวินวิทยาต้องได้รับการอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงเกษตร รวมทั้งให้การสะสมซากดึกดำบรรพ์ที่มีใช้เพื่อการพาณิชย์สามารถทำได้โดยไม่ต้องได้รับการอนุญาต หรือกฎหมายว่าด้วยแหล่งมรดกแห่งชาติ ฉบับที่ 25 ค.ศ. 1999 (National Heritage Resources Act, 1999. No. 25 of 1999)⁶ ของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักค่านิยมกรรมสิทธิ์ และการบริหารจัดการตลอดจนกลไก และมาตรการทางกฎหมายในการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ โดยมีแนวคิดให้ซากดึกดำบรรพ์เป็นส่วนหนึ่งใน “แหล่งมรดกแห่งชาติ” ของประเทศซึ่งมีความหมายว่า สถานที่ หรือวัตถุที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม ซากดึกดำบรรพ์และแหล่งซากดึกดำบรรพ์ในประเทศแอฟริกาใต้ถือเป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติโดยรัฐเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ และได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย และยังมีการกำหนดให้การบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ (1) องค์การแหล่งมรดกแห่งแอฟริกาใต้ (South African Heritage Resources Agency: SAHRA) เป็นผู้รับผิดชอบซากดึกดำบรรพ์ระดับชาติ (2) ซากดึกดำบรรพ์ในระดับจังหวัดอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบแหล่งมรดกส่วนภูมิภาค และ (3) ซากดึกดำบรรพ์ในระดับท้องถิ่นอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบแหล่งมรดกส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 หรือพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นต้น

4. วิเคราะห์ปัญหา

4.1 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าซากดึกดำบรรพ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

ในการค้าซากดึกดำบรรพ์ของภาคเอกชนนั้น หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 ได้กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดทำการค้าซากดึกดำบรรพ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี⁷ และในวรรคสองของมาตราดังกล่าวได้กำหนดวิธีการขอรับใบอนุญาตทำการค้าซากดึกดำบรรพ์ กล่าวคือ การขอรับใบอนุญาต การอนุญาต อายุใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้วิจัยพบว่าในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามค้าซากดึกดำบรรพ์ที่ได้มีการขึ้นทะเบียนหรือซากดึกดำบรรพ์ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง จำนวน 13 ประเภทนั้น มีการบังคับใช้เฉพาะกับซากดึกดำบรรพ์ที่พบในราชอาณาจักรเท่านั้น มิได้บังคับใช้กับซากดึกดำบรรพ์ที่พบนอกราชอาณาจักรและได้นำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยซากดึกดำบรรพ์

⁶ National Heritage Resources Act, 1999. [No. 25 of 1999] [Online], Available URL:<http://www.dac.gov.za/acts/a25-99.pdf>, Retrieved 11 May 2022

⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ มาตรา 28

ที่พบนอกราชอาณาจักรและได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรยังคงขออนุญาตทำการค้าได้ แม้เป็นซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน หรือเป็นซากดึกดำบรรพ์ 13 ประเภทก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เมื่อซากดึกดำบรรพ์ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าในตัวเอง เหตุใดซากดึกดำบรรพ์ที่พบนอกราชอาณาจักรและได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเป็นประเภทเดียวกับซากดึกดำบรรพ์ที่พบในราชอาณาจักรจึงมีสถานะการคุ้มครองที่ไม่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีซากดึกดำบรรพ์ซึ่งเป็นประเภทเดียวกันไม่ว่าจะพบในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักรและได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรควรมีการคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน โดยหากเป็นซากทั้ง 13 ประเภทตามบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำการค้าซากดึกดำบรรพ์พ.ศ. 2553 รัฐควรเข้าควบคุมโดยคุ้มครองไม่ให้ทำการค้าโดยเด็ดขาด ส่วนซากดึกดำบรรพ์ชนิดอื่น ๆ ที่พบได้โดยง่าย ภาคเอกชนก็สามารถทำการค้าได้อย่างเสรีบนพื้นฐานของทฤษฎีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยรัฐอาจเข้ามาช่วยกำหนดราคาประเมินซากดึกดำบรรพ์ เพื่อการค้า ซึ่งการจัดการในทำนองนี้สอดคล้องกับประกาศปณญัตติริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ค.ศ. 1992 (The Rio Declaration on Environment and Development, 1992) เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ต่อไป

4.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติควบคุมการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยาม คำว่า “ซากดึกดำบรรพ์” หมายความว่า ซากหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในสมัยดึกดำบรรพ์ที่อยู่ในชั้นเปลือกโลก หรือที่หลุดหรือที่นำออกมาจากชั้นเปลือกโลก ทั้งนี้ ไม่รวมถึงโบราณวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของซากดึกดำบรรพ์ จะเห็นได้ว่า สิ่งที่มีมนุษย์จำลอง หรือทำเทียมขึ้นจะเรียกว่า แบบจำลอง (Replica) อาจใช้ประโยชน์เสมือนซากดึกดำบรรพ์ได้ แต่ไม่ใช่ซากดึกดำบรรพ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เนื่องด้วยความจริงก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการทำเทียมในทรัพย์สินต่าง ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ในบทที่ 3 เช่น แร่ที่มีมูลค่าในการซื้อขาย ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ของป่าที่มีมูลค่าในการซื้อขาย ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระเครื่องบูชา โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 รวมไปถึงซากดึกดำบรรพ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ซึ่งในการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาในข้อเท็จจริงการปฏิบัติหน้าที่ พบว่ามีความเหมือนหรือคล้ายกับซากดึกดำบรรพ์ของแท้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในส่วนโครงร่าง น้ำหนัก หากสังเกตด้วยตาเปล่าแทบไม่สามารถแยกของได้เลยว่าเป็นซากดึกดำบรรพ์ของแท้และขึ้นทะเบียนเป็นซากดึกดำบรรพ์ที่ทำเทียมขึ้น ในพิพิธภัณฑสถานซากดึกดำบรรพ์ ธรณีวิทยา และธรรมชาติวิทยา การทำเทียมมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดแสดง เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เท่านั้น ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เหตุที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ ก็อาจส่งผลให้ภาคเอกชนซึ่งทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความพร้อมทั้งทางวิชาการ

เทคโนโลยี และทุนทรัพย์ สามารถทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ได้เสมือนกับของจริง หากไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านซากดึกดำบรรพ์อาจจะไม่สามารถแยกได้ว่าซากดึกดำบรรพ์ชิ้นใดเป็นของแท้และซากดึกดำบรรพ์ชิ้นใดเป็นสิ่งที่เทียม และอาจส่งผลให้เกิดการลวงขายแก่กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจครอบครองซากดึกดำบรรพ์เพื่อประดับตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ

อนึ่ง ในส่วนของซากดึกดำบรรพ์ แม้ในประเทศไทยจะยังไม่มีกรณีคดีเกี่ยวกับการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์โดยตรง เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายควบคุมการทำเทียมในส่วนของซากดึกดำบรรพ์ แต่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมพบว่ามียุคเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาที่น่าสนใจ โดยผู้ถูกฟ้องคดีได้ลักลอบทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์กินเนื้อขนาดใหญ่ของโลก TYRANNOSAURUS REX เพื่อนำออกขายแสวงหาผลกำไรโดยมิชอบ ซึ่งศาลของสหรัฐอเมริกาพิพากษาว่าผู้ถูกฟ้องคดีมีความผิดในการทำเทียมแบบจำลองดังกล่าว และให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดีตามความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อไป⁸ โดยแนวทางที่ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมนั้น คือ การนำพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาเป็นแนวทางเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนของกฎหมายการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ โดยผู้วิจัยขอหยิบยกบทบัญญัติเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“สิ่งเทียมโบราณวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียมโบราณวัตถุหรือส่วนของโบราณวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร

“สิ่งเทียมศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียมศิลปวัตถุหรือส่วนของศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร

“ทำเทียม” หมายความว่า เลียนแบบ จำลอง หรือทำเอาอย่างด้วยวิธีการใด ๆ ให้เหมือนหรือคล้ายของจริง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิขนาด รูปลักษณะ และวัสดุอย่างเดิมหรือไม่

มาตรา 18 ทวิ วรรคหนึ่ง โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร หรือที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้และมีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียม

จากพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่ผู้วิจัยได้หยิบยกมาในข้างต้นโดยนำมาเปรียบเทียบกับกรณีของซากดึกดำบรรพ์ จะเห็นได้ว่า ซากดึกดำบรรพ์ถือเป็นสิ่งของโบราณชนิดหนึ่งซึ่งมีคุณค่าเช่นเดียวกับโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ โดยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุมีบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมการทำเทียมไว้อย่างชัดเจน และหากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนดเกี่ยวกับการทำเทียมตามมาตรา 18 ทวิ วรรคสอง หรือไม่แจ้งรายการสิ่งที่ตนผลิตต่ออธิบดีกรมศิลปากร หรือไม่แสดงให้ปรากฏว่าสิ่งที่ตนผลิตว่าเป็นสิ่งที่ได้ทำ

⁸ สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://idea-asset.com/tyrannosaurus-rex-lawsuit-settled>.

เทียมขึ้นก็ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁹ แตกต่างกับซากดึกดำบรรพ์ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดการควบคุมการทำเทียมแต่อย่างใด ดังนั้น จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 โดยมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ไว้ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวด้วย

4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของผู้อนกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีสถานะเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ประกาศเป็นเขตสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือที่ประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ “แหล่งซากดึกดำบรรพ์” หมายความว่า บริเวณที่มีการค้นพบหรือเคยมีซากดึกดำบรรพ์” ซึ่งกรณีพบว่าในบริเวณพื้นที่ใดพบซากดึกดำบรรพ์ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติของโลก บรรพชีวินวิทยา หรือการลำดับชั้นหินอับิบัติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้พื้นที่บริเวณนั้นเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน พร้อมด้วยแผนที่แสดงเขตแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนนั้นแนบท้ายประกาศด้วยก็ได้ โดยหากได้มีการประกาศในที่ดินของเอกชน กฎหมายก็กำหนดให้เอกชนมีหน้าที่ หรือต้องใช้สิทธิบางอย่างซึ่งมีอยู่ในที่ดินที่ได้มีการประกาศกำหนดดังกล่าว เช่น ในกรณีที่ดินติดกรรมสิทธิ์พยานกรรมสิทธิ์เห็นว่าแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 14 ที่มีใช้เป็นที่ดินของรัฐ เป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่สมควรสงวนไว้เพื่อเป็นสมบัติของชาติและเพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษา คุ้มครอง และอนุรักษ์ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจจัดซื้อแหล่งซากดึกดำบรรพ์¹⁰ หรือห้ามมิให้ผู้ใดข้อมแซม แกะไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม หรือทำลายแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน หรือซากดึกดำบรรพ์ที่อยู่ในแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนนั้น หรือขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารในแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 20 หรือได้รับอนุญาตจากอธิบดี¹¹ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 เพียงแต่กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินมีหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ในขณะประกาศเป็นเขตสำรวจศึกษาและวิจัย หรือประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ในขณะที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์เท่านั้น¹² โดยไม่ได้มีการบัญญัติกรณีการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินบริเวณดังกล่าวไว้ด้วย ดังนั้น เจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้มีสิทธิครอบครองยังคงสามารถโอนที่ดินแปลงดังกล่าวได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ กรณีมีการโอนที่ดิน หากผู้โอนมิได้แจ้งสถานะต่อผู้รับโอนว่าที่ดินแปลงที่โอนนั้น มีการประกาศเป็นเขตสำรวจและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแหล่งซากดึกดำบรรพ์หรือซากดึกดำบรรพ์ หรือประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน ก็อาจทำให้ผู้รับโอนต้องจำยอมเสียสิทธิ หรือต้องดเว้นการใช้สิทธิในที่ดินบางส่วนโดยไม่

⁹ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 36 ทวิ

¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ มาตรา 15

¹¹ เพิ่งอ้าง.

¹² เพิ่งอ้าง.

สมัครใจได้ ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามียกข้อยกเว้นแห่งกฎหมายของประเทศไทยที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างชัดเจน คือ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย “ศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ

มาตรา 12 ในกรณีที่มีการโอนโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือ โดยระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอนไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดกหรือโดยพินัยกรรมต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์ ในกรณีที่มีผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณสถานเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์รวมคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แจ้งการรับกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นแล้วด้วย

ซึ่งเมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เห็นว่า แหล่งซากดึกดำบรรพ์ซึ่งได้มีการประกาศเป็นเขตสำรวจและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแหล่งซากดึกดำบรรพ์หรือซากดึกดำบรรพ์ตามมาตรา 12 หรือประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 14 ถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าเช่นเดียวกับโบราณสถาน ซึ่งได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการโอนพื้นที่โบราณสถานไว้อย่างชัดเจน อันแตกต่างกับแหล่งซากดึกดำบรรพ์ซึ่งได้มีการประกาศเป็นเขตสำรวจและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแหล่งซากดึกดำบรรพ์หรือซากดึกดำบรรพ์ตามมาตรา 12 หรือประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 14 ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้โอนที่ดินไว้อย่างชัดเจนทั้งหน้าที่ที่มีต่อผู้รับโอนซึ่งเป็นคู่สัญญา และหน้าที่ที่มีต่อหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลเรื่องดังกล่าว

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 โดยมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการโอนที่ดินที่ได้มีการประกาศเป็นเขตสำรวจและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแหล่งซากดึกดำบรรพ์หรือซากดึกดำบรรพ์ หรือประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียนต่อไป

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติกำหนดราคาประเมินซากดึกดำบรรพ์

โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 กำหนดให้เอกชนรายใดรายหนึ่งขออนุญาตทำการค้าซากดึกดำบรรพ์ได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาในด้านราคาของซากดึกดำบรรพ์เพื่อการค้า เพราะปัจจุบันไม่มีกฎหมายกำหนดราคาประเมินของซากดึกดำบรรพ์แต่อย่างใด ดังนั้น ในการค้าซากดึกดำ

บรรพอาจเกิดกรณีผู้ซื้อและผู้ขายกำหนดราคากันเองโดยไม่มีมาตรฐานด้านราคาและอาจทำให้ชาkdักด้าบรรพ กลายเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หมดคุณค่าในตัวเอง เพราะการแข่งขันในทางตลาดที่มีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การที่ไม่มีการกำหนดราคาประเมินชาkdักด้าบรรพไว้ อาจก่อให้เกิดปัญหากรณีมีการกระทำละเมิด และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อชาkdักด้าบรรพของภาคเอกชนด้วยกัน หรืออาจเกิดความเสียหายต่อชาkdักด้าบรรพที่อยู่ในความครอบครองของรัฐ และมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล ก็จะทำให้ไม่มีมาตรฐานที่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้เลย¹³ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการค้าชาkdักด้าบรรพเพิ่มเติมพบว่า สิ่งที่น่าห่วงใยก็คือชาkdักด้าบรรพไม่เพียงมีคุณค่าในด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นสมบัติของชาติหรือของโลกอีกด้วย แม้ปัจจุบันมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง ห้ามทำการค้าซื้อขายกันโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ก็ยังเป็นที่ต้องการของบรรดาพวักนักสะสมและพวักชอบทำเครื่องรางของขลังอีกด้วย จึงทำให้ชาkdักด้าบรรพมีมูลค่าและในตลาดมืดก็มีการประมูลและซื้อขายชาkdักด้าบรรพโดยไม่มีมาตรฐานของราคาชาkdักด้าบรรพแต่อย่างใด อีกทั้งปัจจุบันระบบอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้การซื้อขายแบบข้ามโลกทำได้ไม่ยาก¹⁴ อีกทั้งในการกำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองชาkdักด้าบรรพ พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดราคาประเมินชาkdักด้าบรรพ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพื่อให้ศาลมีมาตรฐานกำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีมีการกระทำละเมิดต่อชาkdักด้าบรรพด้วย โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาถึงทฤษฎีความผิด (Theory of Fault) ความรับผิดชอบของบุคคลในการกระทำของตนเอง พื้นฐานความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองอยู่บนหลักทฤษฎีความผิดที่ว่า “ไม่มีความรับผิดชอบถ้าปราศจากความผิด”¹⁵ และนอกจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วยังมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศไทยที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองชาkdักด้าบรรพ พ.ศ. 2551 คือพระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562 โดยมีเหตุผลตอนหนึ่งในการตราพระราชบัญญัตินี้ฉบับนี้ออกใช้บังคับ คือ “การกำหนดนโยบายการประเมินทรัพย์สินของประเทศขาดความชัดเจน ทำให้ไม่มีกรอบแนวทางเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การควบคุมดูแลและการบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินราคาทรัพย์สินของประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน” ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นกำหนดให้มีการประเมินราคาทรัพย์สิน อันได้แก่ สิ่งปลูกสร้างและห้องชุด¹⁶ ซึ่งเป็น

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 บัญญัติว่า ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไป เพราะละเมิดถ้าใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่าใด ๆ อันได้ก่อกวนขึ้นนั้นด้วย

¹⁴ สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2565, จาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_67296.

¹⁵ พจน บุษปาคม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, (พระนคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515), น. 74.

¹⁶ พระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562 มาตรา 3 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ “ทรัพย์สิน” หมายความว่า ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือห้องชุด “ที่ดิน” หมายความว่า พื้นดิน และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย

อสังหาริมทรัพย์ที่มีการค้าขายกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นำไปใช้เป็นเกณฑ์อ้างอิงหรือเป็นหลักฐานการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามกฎหมาย หรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่นของรัฐ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เมื่อซากดึกดำบรรพ์เป็นทรัพย์สินที่อนุญาตให้ทำการค้าได้ เหตุใดจึงไม่มีการกำหนดราคาประเมิน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจในตลาดการค้าขายซากดึกดำบรรพ์เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งเพื่อให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีที่มีการกระทำละเมิดต่อซากดึกดำบรรพ์เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน จึงมีความคิดเห็นว่าควรเสนอเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดให้มีราคาประเมินซากดึกดำบรรพ์แนบท้ายพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ต่อไป

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ซากดึกดำบรรพ์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ สามารถบอกอายุของชั้นหิน เป็นกุญแจไขความลับให้กับการสำรวจทำแผนที่ธรณีวิทยา ซึ่งเป็นแผนที่รากฐานสำหรับการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่มนุษย์ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น การค้นหาแหล่งแร่ แหล่งถ่านหิน แหล่งปิโตรเลียม เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยมีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์สำคัญเพิ่มมากขึ้น ก่อนจะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ได้มีการบัญญัติการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ ไว้ในกฎหมายหลายฉบับเป็นเวลานานแล้ว เช่น ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (ปัจจุบันพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2560) พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และพระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 นอกจากนี้ ซากดึกดำบรรพ์ได้ถูกบัญญัติคุ้มครองไว้ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ในฐานทรัพยากรธรรมชาติชนิดหนึ่ง เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เป็นต้น นอกจากนี้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ก็ได้มีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีในการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์แบบมีส่วนร่วม เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แนวความคิดว่าด้วยหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีแนวคิดว่าจะให้มีกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ จนกระทั่งในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ของประเทศไทย อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ยังมีข้อบกพร่องในบางเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการซากดึกดำบรรพ์ของภาคเอกชน ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอสรุปปัญหาทางกฎหมาย

“สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า โรงเรือน อาคาร ตึก หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือที่ใช้เป็นที่เก็บสินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรม หรือพาณิชย์กรรม แต่ไม่หมายความรวมถึงห้องชุด และให้หมายความรวมถึงแพที่บุคคลอาจเข้าอยู่อาศัยได้หรือที่มีไว้เพื่อหาผลประโยชน์ด้วย

“ห้องชุด” หมายความว่า ห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

เกี่ยวกับการบริหารจัดการซากตึกดำบรรพ์ของภาคเอกชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองซากตึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าซากดึกดำบรรพ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สมควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 28 โดยการกำหนดให้ซากดึกดำบรรพ์ที่พบนอกราชอาณาจักรและนำเข้ามาในราชอาณาจักรกับซากดึกดำบรรพ์ที่พบในราชอาณาจักรสามารถขออนุญาตทำการค้าได้ โดยไม่มีการแบ่งแยกประเภทของซากดึกดำบรรพ์ กล่าวคือ หากเป็นซากดึกดำบรรพ์ชนิดที่พบหาได้โดยง่ายก็กำหนดให้สามารถขออนุญาตทำการค้าได้ไม่ว่าซากดึกดำบรรพ์นั้นจะมีแหล่งกำเนิดหรือถูกขุดค้นพบจากที่ใด ส่วนซากดึกดำบรรพ์ชนิดที่มีความสำคัญสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ เช่น ซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ ซากดึกดำบรรพ์ไพลโนเสาร์ ก็ควรกำหนดห้ามทำการค้าโดยเด็ดขาด

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติควบคุมการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า แต่เดิมพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551 ไม่มีการกำหนดบทบัญญัติในส่วนนี้ไว้ เห็นควรให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมเอกชนในการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์ ซึ่งในการทำเทียมซากดึกดำบรรพ์จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติกำหนดหน้าที่ของผู้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีสถานะเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ประกาศเป็นเขตสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือที่ประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งโอนที่ดินบริเวณดังกล่าว เพื่อให้ผู้รับโอนที่ดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงสถานะของที่ดินที่มีสถานะเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ประกาศเป็นเขตสำรวจ ศึกษา วิจัย หรือที่ประกาศเป็นแหล่งซากดึกดำบรรพ์ที่ขึ้นทะเบียน เพื่อให้ผู้รับโอนจะได้มีสิทธิในการต่อรองราคาซื้อขายที่ดิน เนื่องจากไม่อาจใช้สิทธิที่ดินบางส่วนบนที่ดินได้ หรืออาจตัดสินใจไม่ทำสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าว ส่วนกรณีการเสนอให้มีหน้าที่แจ้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ก็เป็นไปเพื่อให้การบริหารของหน่วยงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อใช้ประกอบการบริหารจัดการต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีบทบัญญัติกำหนดราคาประเมินซากดึกดำบรรพ์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้มีคณะบุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยา ทรัพยากรธรณี ซากดึกดำบรรพ์ สังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย เป็นต้น เพื่อกำหนดราคาประเมินซากดึกดำบรรพ์อันเป็นมาตรฐานให้เอกชนกำหนดราคาซื้อขายในส่วนมีเป็นซากดึกดำบรรพ์ที่ขออนุญาตทำการค้าได้ รวมทั้งเป็นมาตรฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีศาลมีคำพิพากษาในคดีละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อซากดึกดำบรรพ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมทรัพยากรธรณี. ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ในประเทศไทย.

กรมทรัพยากรธรณีจัดพิมพ์ในโอกาสครบรอบ 114 ปี แห่งการสถาปนากรมทรัพยากรธรณี พ.ศ. 2549.

กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรธรณี, 2549.

สุนีย์ มัลลิกะมาส. การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542. อ้างจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง, สถาบันกฎหมายไทย, โครงการศึกษาร่างกฎหมายด้านบริหาร

สุนีย์ มัลลิกะมาส. รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

พจน์ บุชปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พระนคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.

พระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ภาษาต่างประเทศ

<https://idea-asset.com/tyrannosaurus-rex-lawsuit-settled.>, 2 มิถุนายน 2565.

https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_67296., 4 มิถุนายน 2565.

National Heritage Resources Act, 1999. [No. 25 of 1999] [Online], Available

URL:<http://www.dac.gov.za/acts/a25-99.pdf>, Retrieved 11 May 2022

Paleontological Resources Preservation Act of 2009 [Online], Available

URL:<https://irma.nps.gov/DataStore/DownloadFile/640026>. Retrieved 11 May 2022